

A Héber Biblia hagyományozásának története

MASZÓRA FOGALMA ÉS TÖRTÉNETE

מִסְרָת, סִיג לַתּוֹרָה.

Szöveghagyományozás és szöveggondozás folyamata: technikai kérdések, „felöltöztetett” szöveg problémája

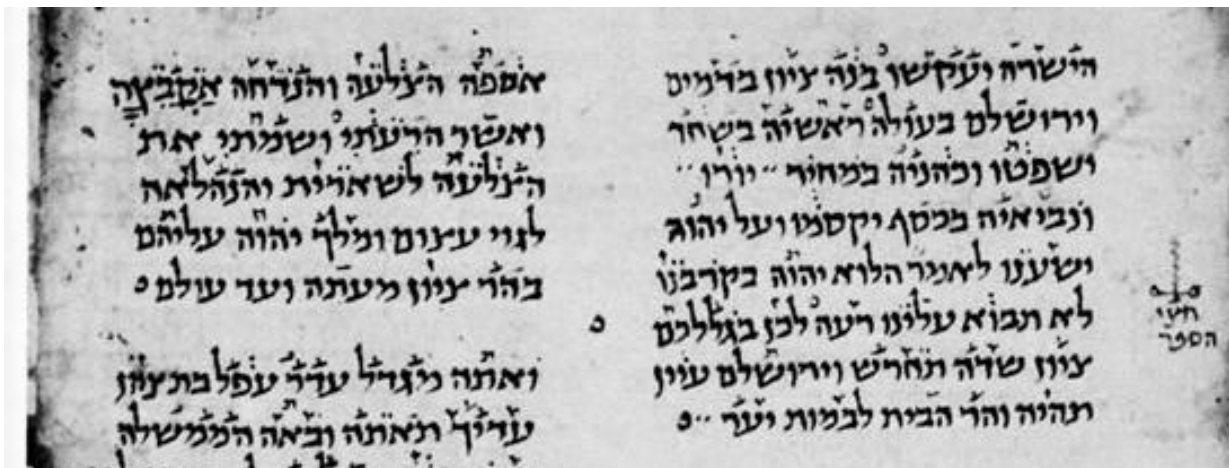
Szofrim (itturé szofrim, tikkuné szofrim), nakdanim, *Maszekhet szofrim*

Tiberiási maszoréták – Ben Aser család és Ben Naftali

Babiloni és palesztinai tradíciók

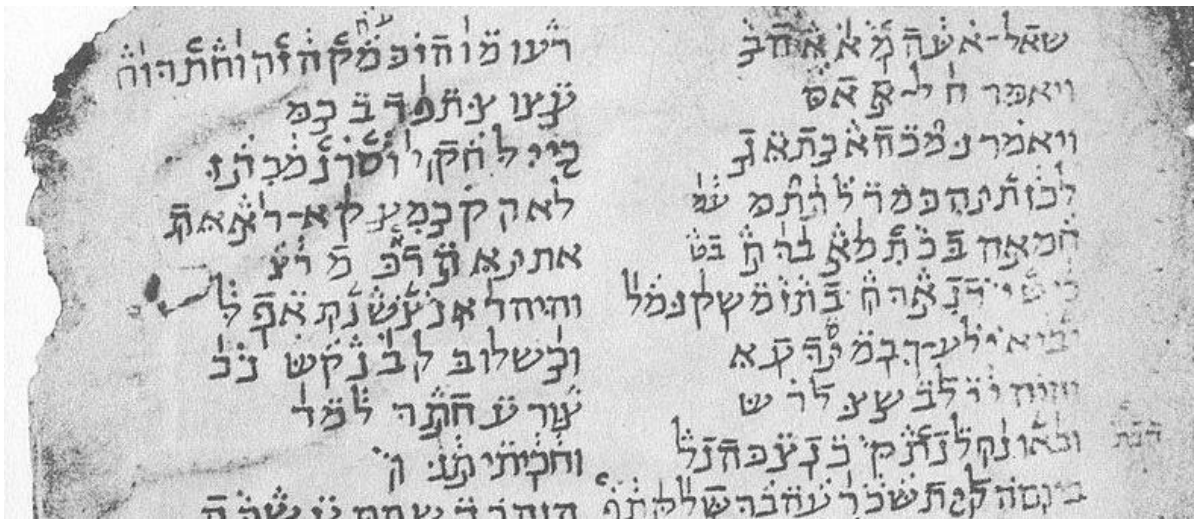
Hitelesség kérdése (Paul Kahle elmélete)

Babilóni vokalizáció (Mika 3 – Kairói Genizából)

niqqud with ב							
Tiberian analogue	patah, segol	qamatz	tzere	hiriq	holam	qubutz, shuruq	shva mobile (shva na)
value	/a/	/ɔ/	/e/	/i/	/o/	/u/	/ə/

Palesztinai vokalizáció (Jesaja 7– Kairói Genizából)

niqqud with ב	בֶּ	בָּ	בְּ	בִּ	בֵּ	בֹּ	בּוּטז, שורוק	בְּ
Tiberian analogue	patah	qamatz	segol	tzere	hiriq	holam	qubutz, shuruq	shva na'
value	/a/	/o/	/e/	/e/	/i/	/o/	/u/	/ə/

MASZÓRA ELEMELI

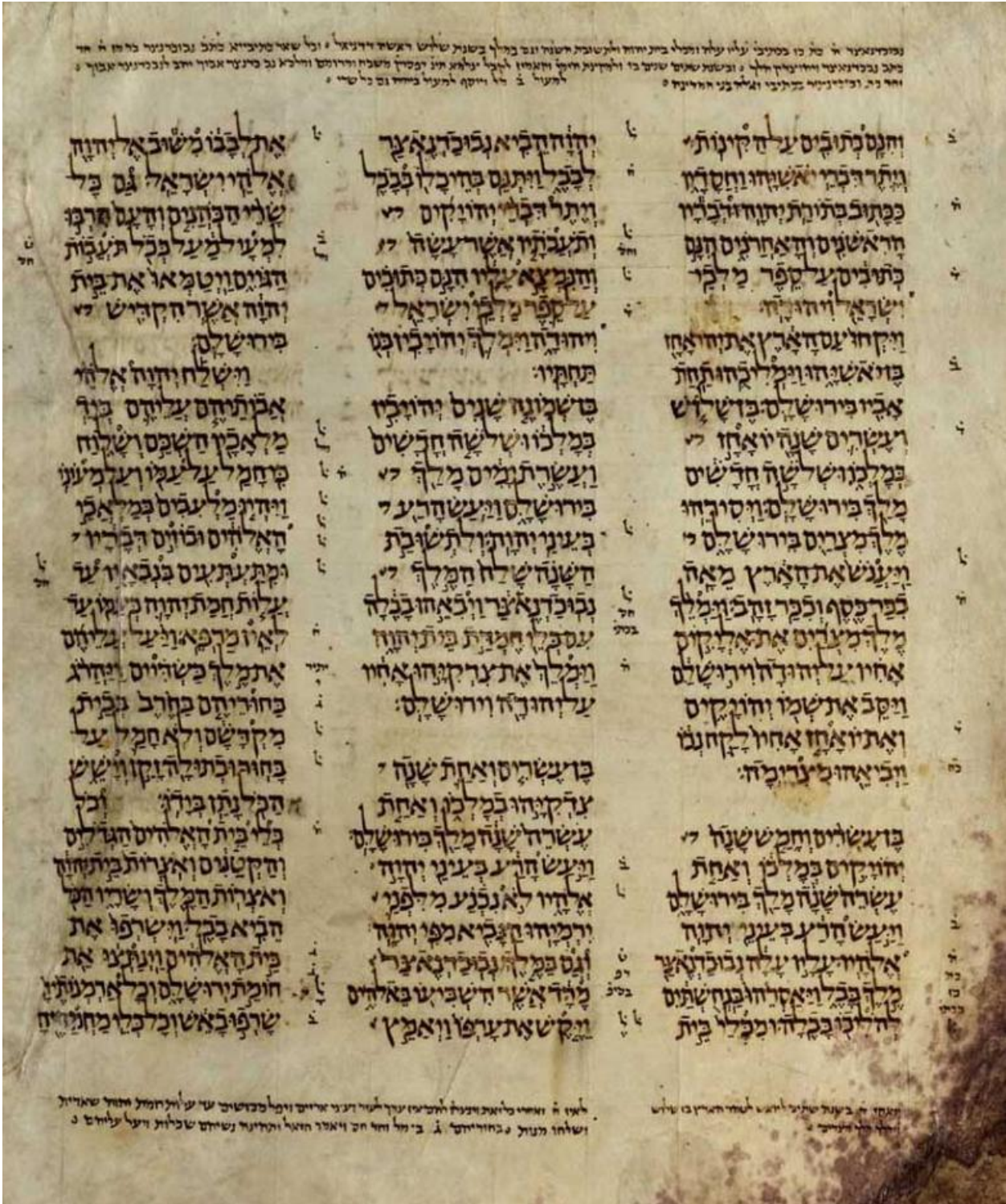
A szöveg tagolása (parasijot / szedarim, parasa / pizska, paszuk)

Akcentusok (értelmi / teamim, zenei / negina)

Magánhangzó jelölés: plene / defektív, vokalizáció

Szokatlan ortográfia (pl. nagyobb betű, nun inversum)

Masora parva (statisztikák; qere – ketiv; kolofónok), masora magna, masora finalis

KÉZIRATOK

Holt-tengeri tekercsek (Qumran + Macada, Wadi Murabaat)

Nash papyrus

Geniza töredékek

Kairói Kódex – 895, próféták (Mose ben Aser)

Aleppoi Kódex – 10. század első fele, teljes volt, mintakódex (Aron ben Mose ben Aser)

Leningrádi Kódex – 1008, teljes

Pétervári Kódex – 916, kései próféták (babiloni pontuáció!)

British Lib. Or. 4445 – 10. század eleje, Pentateuchos

Erfurti Kódexek – későbbiek, de a Ben Naftali iskolához tartoznak

NYOMTATOTT HÉBER BIBLIA

Bombergiana – 1524/5 Velence, Daniel

Bomberg nyomdája: Jakov ben Hajim által szerkesztett második rabbinikus Biblia

Benjamin Kennicott (Oxford, 1776-1780)

J. B. de Rossi (Parma, 1784-88)

C. D. Ginsburg (London, 1908-1926)

KRITIKAI KIADÁSOK

BHK³ – 1937, Rudolf Kittel és Paul Kahle

BHS (Biblia Hebraica Stuttgartensia) –

1967-1977, K. Ellinger, W. Rudolph és G. E. Weil

HUB: Hebrew University Bible Project

(<http://www.aleppocodex.org>)

AJÁNLOTT IRODALOM

Bacher Vilmos, „A masszóra”, in: uő., *Szentírás és zsidó tudomány* (Budapest: Múlt és Jövő Kiadó, 1998) pp. 129-137.

Blau Lajos, *Az óhéber könyv, adalék az ókori kulturtörténethez és a bibliai irodalomtörténethez* (Budapest, 1902; Budapest: Logos, 1996)

Kustár Zoltán, *A héber Ószövetség szövege*. Kézikönyv a Biblia Hebraica Stuttgartensiához (Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2000)

Leiman, Sid Z., ed., *The Canon and Masorah of the Hebrew Bible. An Introductory Reader*, Vol. I-II. (New York: Ktav, 1974)

Roberts, B.J., „The Textual Transmission of the Old Testament”, in: Anderson, G. W., ed., *Tradition and Interpretation* (Oxford: Clarendon, 1979) pp. 1-30.